

Liike- ja ammattisalaisuuksien käsittely opinnäytetyössä

Opinnäytetyökoordinaattorit

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Haaga-Helian amk-tutkinnot

2022

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Opinnäytetyön julkisuus	2
3	Liike- ja ammattisalaisuudet raportissa	3
3.1	Opinnäytetyön nimi kansilehdessä.....	3
3.2	Tiivistelmä	3
3.3	Yrityksen nimen häilytys sisällysluettelosta.....	3
3.4	Opinnäytetyön johdanto	3
3.5	Opinnäytetyön tietoperusta	3
3.6	Tutkimustyyppisen opinnäytetyön empiirinen osa.....	3
3.7	Toiminnallisen opinnäytetyön empiirinen osa	4
3.8	Pohdinta.....	5
3.9	Lähteet	5
3.10	Liitteet	5
	Lähteet.....	6

1 Johdanto

Kaikissa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskelijoiden laatimat opinnäytetyöt ja niiden arvioinnit ovat julkisuuslain nojalla julkisia asiakirjoja. Opetusministeriön 28.1.2004 antaman ohjeen ja tietosuojavaltuutetun ohjeen (Opetusministeriön kirje; Tietosuoja 2010) mukaisesti opinnäytetöitä ei voi julistaa salaisiksi. Myös opinnäytetöistä annetut numeeriset sekä sanalliset arvioinnit ovat julkisia ja saatavissa Haaga-Helia ammattikorkeakoulun kirjastosta tai opintotoimistosta. Opinnäytetyön arviointia ei kuitenkaan liitetä Theseus-tietokannassa julkaistuu opinnäytetyöhön.

Opinnäytetyön tekemiseen saattaa liittyä liike- ja ammattisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja tai materiaaleja. Liikesalaisuudet ovat tietoja, jotka eivät ole yleisesti tunnettuja, eikä helposti selville saatavissa, niillä on taloudellista arvoa organisaation toiminnalle sekä tietojen haltija on tehnyt toimenpiteitä niiden suojaamiseksi. Liikesalaisuuksia voivat olla muun muassa kilpailija-analysit, tietokoneohjelman lähdekoodi, yrityksen talousennusteet, hinnoitteluun liittyvät tiedot, liikeideat, valmistustiedot, asiakasrekisterit, yrityksen prosesseihin liittyvät tiedot tai organisaation toiminnan kannalta negatiiviset tiedot. (Liikesalaisuuslaki 595/2018, 2 §; Hallituksen esitys eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 49/2018 vp, 11.)

Liike- ja ammattisalaisuuksia sisältäviä tietoja tai materiaaleja tulee muokata opinnäytetyöraporttiin tai käyttää vain tausta-aineistona. Tausta-aineistoa ei huomioida opinnäytetyön arvioinnissa. Ohjaajalla on kuitenkin oikeus nähdä myös tausta-aineisto. Ohjaajalla on luottamuksellisia tietoja koskeva vaitiolovelvollisuus.

Kaikki opinnäytetyöraportit liitteineen julkaistaan Theseuksessa tai sen käyttörajatussa kokoelmassa. Käyttörajattuun kokoelmaan tallennetun opinnäytetyöraportin voi lukea Haaga-Helian sisäverkossa, mutta työn metatiedot ja tiivistelmä ovat avoimesti saatavilla. Kuitenkin kuka tahansa saa pyydettäessä opinnäytetyöraportin käyttörajatusta kokoelmasta kokonaisuudessaan sähköpostiinsa. Arvosanatietoja ei liitetä Theseus-tietokantaan.

2 Opinnäytetyön julkisuus

Opinnäytetyön julkisuus tarkoittaa sitä, että kenellä tahansa on oikeus saada opinnäytetyö nähtäväkseen. Haaga-Helian velvollisuus on vaikuttavuuden ja toimintamme avoimuuden lisäämiseksi aktiivisesti tiedottaa valmistuneista opinnäytetöistä. Opinnäytetöiden esitystilaisuuksissa ei esitetä salassapidon alaisia tietoja.

Opinnäytetyöstä voi julkisen version lisäksi laatia luottamuksellisen yritysversion, jota ei kuitenkaan huomioida arvioinnissa eikä julkaista Theseuksessa. Luottamuksellinen yritysversion opinnäytetyöstä voi sisältää liike- ja ammattisalaisuuksia. Sen muodon ja sisällön ohjeistaa toimeksiantaja.

Opiskelijan velvollisuus on tarkistaa, että julkaistavan opinnäytetyöraportin mistään osiosta ei löydy salassapidon alaisia tietoja tai tietoja, joiden avulla voi jäljittää salaisia tietoja (esimerkiksi palvelimien ip-osoitteet, toimeksiantajan yhteystiedot, työntekijöiden nimet tai logot). Kuvien muokkausten yhteydessä huomioi, että kuvan arkaluonteista tekstiä tai muuta sisältöä häivyttävät suodattimet eivät välttämättä ole luotettavia, sillä muokkaukset voi olla mahdollista perua. Ohjaaja tarkistaa ainoastaan sen, että arvioitu työ on julkaistu.

Opinnäytetyöraportti on pystyttävä kirjoittamaan siten, että se muodostaa selkeän ja eheän kokonaisuuden ja on ymmärrettävissä ilman mahdolliseen luottamukselliseen tausta-aineistoon perehtymistä. Mikäli näin ei voi menetellä, opinnäytetyötä ei tule tehdä kyseisestä aiheesta.

Julkaistavassa raportissa on aina kansilehti, tiivistelmä, sisällysluettelo, viitekehys, tulos/tuotososa, pohdinta, lähteet ja mahdolliset liitteet, joissa luottamuksellisten yksityiskohtien peittämiseen voidaan käyttää seuraavassa luvussa esitettyjä tekniikoita.

3 Liike- ja ammattisalaisuudet raportissa

Tässä luvussa on esimerkkejä, miten opinnäytetöiden raportointiohjetta voi soveltaa liike- ja ammattisalaisuuksia sisältävissä töissä.

3.1 Opinnäytetyön nimi kansilehdessä

Julkaistavan työn nimessä mahdollisesti oleva yrityksen nimi häivytetään käyttämällä keksittyä nimeä, esimerkiksi Yritys Y. Opinnäytetyön tekijän tulee kuitenkin tarkistaa, ettei keksityllä nimellä ole olemassa yritystä (Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä).

3.2 Tiivistelmä

Tiivistelmästä on aina käytävä esille tavoite, toteuttamistapa ja tulokset. Tavoitetta, prosessia, tutkimustuloksia tai tuotosta esitellään siinä muodossa kuin se julkisessa versiossa on mahdollista. Huomioi, että Theseuksen käyttörajatussa kokoelmassa olevien opinnäytetöiden tiivistelmät ovat myös julkisia. Tarpeen mukaan esimerkiksi yrityksen nimi pitää häivyttää.

3.3 Yrityksen nimen häivytyks sisällysluettelosta

Lukujen, alalukujen ja liitteiden otsikoista häivytetään yrityksen nimi. Esimerkiksi 3.5 Yritys X:n esittely.

3.4 Opinnäytetyön johdanto

Johdannossa esitetään työn tausta, tavoitteet, rajaukset ja menetelmät lyhyesti. Tavoitteen asettelu esitellään niin, että se vastaa tuotos- tai tulososaa. Tarvittaessa tavoitteesta häivytetään yrityksen nimi ja jopa toimiala. Yritysesittelyssä ei mainita yrityksen työntekijöiden nimiä.

3.5 Opinnäytetyön tietoperusta

Tietoperusta taustoittaa tutkittavaa- tai kehitettävää ilmiötä, joten siinä ei tyypillisesti ole tarvetta viitata materiaaleihin, jotka sisältävät liike- ja ammattisalaisuuksia. Kiinnitä asiaan kuitenkin erityistä huomiota, jos käytät tietoperustassa yrityksen sisäistä materiaalia.

3.6 Tutkimustyyppisen opinnäytetyön empiirinen osa

Alla on mainittu muokkaustapoja, joita voi käyttää tutkimustyyppisen opinnäytetyön empiirisessä osassa:

- Grafiikassa y-akseli nimetään, mutta sen asteikko voidaan jättää mainitsematta.

- Varsinaiset numeeriset tulokset kerrotaan tai jaetaan jollakin vakioluvulla, jolloin kuitenkin trendi ja keskinäinen vertailtavuus säilyvät. Tekstissä mainitaan, että lukuja on muokattu.
- Tutkimuksen suunnittelu- ja toteutusvaiheita sekä käytettyjä analysointimenetelmiä yleisenä kuvauksena ei salata.
- Jos tutkimustuloksia esitetään peitellysti, käytetyt analysointimenetelmät kuvaillaan yksityiskohdaisemmin.
- Tutkimuksen pätevyys- ja luotettavuuspohdinnat sisällytetään raporttiin sellaisenaan.

3.7 Toiminnallisen opinnäytetyön empiirinen osa

Toiminnallisen opinnäytetyön empiirinen osa jakautuu kolmeen osaan: lähtötilanteen ja suunnittelun kuvaukseen, tuottamisen kuvaukseen ja lopullisen tuotoksen esittelyyn. Lähtötilanteen kuvauksessa yrityksen nimi, toimiala ja muut taustatiedot kuvataan niin, että yritys ei niiden perusteella ole tunnistettavissa.

Tuottamisen kuvauksessa vaiheistetaan tuotoksen laatiminen. Jos vaiheistuksessa esitellään tuotoksesta esimerkiksi luonnoksia, tulee niistä häivyttää yrityksen tunnistamisen kannalta merkittävät tiedot. Jos havainnollistat tuottamista kuvalla, muista poistaa siitä yrityksen tunnistamiseen vaikuttavat elementit. Tuottamiseen liittyvät kehittämistyön menetelmät esitellään yleisellä tasolla, joten niissä ei ole liike- ja ammattisalaisuuksiin liittäviä tietoja.

Jos lopullista tuotosta ei voi liittää työhön liike- ja ammattisalaisuuksien takia, tulee tuotos kuitenkin kuvata raportin empiirisessä osassa. Häivyttä kuvauksesta tiedot, joiden perusteella yritys on tunnistettavissa. Kun havainnollistat tuotosta valokuvilla, kuvakaappauksilla tai piirroksilla, muista poistaa niistä yrityksen tunnistamiseen vaikuttavat elementit. Jos lopullinen tuotos on kuitenkin mahdollista liittää työhön, ei erillistä tuotoksen esittelevää alalukua tarvita.

Seuraavassa on toiminnallisen opinnäytetyön mahdollisia muokkaustapoja aihealueittain ja tarvittaessa opinnäytetyösi ohjaaja antaa yksilöllisesti lisäohjeita.

A) Www-sivustot, multimediaesitykset, käyttöohjeistukset jne.

Tuotoksesta voidaan tarvittaessa erottaa rakenne ja sisältö (esimerkiksi www-sivuston rakenne ja sisältö) käsiteltäväksi eri tavalla. Rakenne on kuvattavissa ilman liike- ja ammattisalaisuuksia mutta sisältö vaatii usein muokkausta.

B) Tietokoneohjelmat, sovellukset (esimerkiksi verkkokauppa), tietokantaratkaisut

Jos tilaaja perustellusti luokittelee koodin salaiseksi, on se jätettävä pois itse työstä. Koodista täytyy esitellä esimerkinomaisesti osia, joista ilmenee, että tehty koodi on syntaktisesti,

semanttisesti ja tyyllillisesti hyvien käytäntöjen mukaista. Koodiin liittyvät arkkitehtuuriset ratkaisut tulee esitellä. Tietokannan testauksessa tuotantodata voidaan korvata testidatalla. Laajemmissa sovelluksissa ja tietokantaratkaisuissa rakenne ja sisältö ovat selkeästi kaksi eri teemaa. Liike- ja ammattisalaisuusvaatimukset koskevat lähes aina sisältöjä. Jotkut laajemmat työt saattavat sisältää myös rakenteen osalta liikesalaisuuksiksi luokiteltavia asioita, jolloin rakennetta ja sisältöä ei eksaktisti raportoida vaan kuvaillaan yleisemmällä tasolla.

C) Toiminnan kehittäminen

Esimerkkejä tällaisista ovat yrityksen toiminnan tehostaminen ja liiketoimintaan liittyvän toimintatavan muuttaminen tai kehittäminen sekä käyttöjärjestelmäpäivitykset, joissa kaikissa korostuu projektikuvaus, joka ei yleisenä työkuvausena sisällä liike- ja ammattisalaisuuksiin liittyviä tietoja. Raportin empiirinen osa sisältää tietoa kehittämisprosessin vaiheista siten, että liike- ja ammattisalaisuudet eivät paljastu.

D) Taloushallinnon työt

Tarvittaessa numeerisia tietoja voidaan muokata siten, että ne kerrotaan tai jaetaan jollakin va-kioluvulla, jolloin kuitenkin trendi ja keskinäinen vertailtavuus säilyvät. Tekstissä mainitaan, että lukuja on muokattu.

3.8 Pohdinta

Yhteenvedon tulee olla linjassa tulos- tai tuotososan raportoinnin kanssa. Kehitysehdotukset ja toimenpidesuosituksukset esitellään yleisessä muodossa niin, että yritys ei paljastu.

3.9 Lähteet

Kaikki käytetyt lähteet mainitaan lähdeluettelossa. Lähdeluettelon viitetiedoista poistetaan sellaiset osat, jotka voivat paljastaa liikesalaisuuksia. Esimerkiksi web-viitteissä osa URL-osoitteesta voidaan korvata x-merkeillä tai henkilön nimi korvataan esimerkiksi merkinnöillä Asiakas A tai Henkilö H tai Toimitusjohtaja T.

3.10 Liitteet

Liitteisiin tulee vähintään sisällön kuvaukset. Liitteet on aina numeroitava ja nimettävä. Kun salaiset tiedot muokataan tunnistamattomiksi, tulee myös huolehtia, ettei liitteiden sisältöjen perusteella jäljitetä salaisia tietoja. Esimerkiksi tutkimustyyppisten opinnäytetöiden saatekirjeet ja kyselylomakkeet tai toiminnallisten töiden tuotokset tulee muokata niin, että niiden tietojen perusteella ei tunnisteta tai jäljitetä salassapidon alaisia tietoja. Myös logot ja muut kuvalliset viitteet poistetaan tai peitetään.

Lähteet

Hallituksen esitys eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 49/2018 vp.

Liikesalaisuuslaki 10.8.2018/595.

Opetusministeriön kirje. Opetusministeriö. Kirje 28.1.2004, dnro 3/500/2004.

Tietosuoja 2010. Opinnäytetyöt ja tietosuoja. Tietosuojavaltuutetun toimisto. Luettavissa:

<http://www.tietosuoja.fi/fi/index/materiaalia/oppaat.html>. Luettu: 13.1.2022.

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä. Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän (YTJ) tietopalvelu. Luettavissa:

<https://tietopalvelu.ytj.fi/>. Luettu: 13.1.2022.